

ת"ר: האוכל בשוק הרי זה דומה לכלב. ויש אומרים פסול לעדות.

גרסינן בקדושין מ, ע"ב: "ת"ר האוכל בשוק הרי זה דומה לכלב ויש אומרים פסול לעדות. אמר רב אידי בר אבין הלכה כיש אומרים" – רש"י: "ופסול לעדות – דכיון שאינו מן הישוב אין מקפיד על עצמו ואין לו בושת פנים וכן האוכל בשוק הואיל ואין מקפיד על כבודו אינו בוש לזלזל בעצמו וליפסל"...

ייתכן שאנו מתקשים מה הבושה והזלזול בזה שאוכלים ומברכים בשוק עד כדי כך שזה חשוד גם על עדות שקר – הרי מאכלו כשר, והוא גם מברך כדבעי, ומה הרע עשה? אכן, אין כאן "רע" ממש, רק חסרון של עדינות הנפש. אמור מעתה, כי ההקפדה על כבוד עצמו יוצרת דפוס-חיים המושתתים על עדינות הנפש. זהו יסוד לכל עניני כבוד, ולפי מה שביארנו בע"ה למעלה נגדיר כאן באופן ברור: כבוד הוא הנהגה חיצונית המחויבת מהמציאות של קדושה פנימית ומתאימה לה. הרי יש בקרבך צלם אלקים קדוש – זה מחייב הנהגה בעניני גופך המתאימה לו, וזוהי הנהגה המושתתת על עדינות נפש.

מאותו ענין הוא מה שאמר ר' חייא בר אבא אר"י כל תלמיד חכם שנמצא רבב על בגדו חייב מיתה (שבת קיד, ע"א). ויותר מזה כל הנהגת תלמיד חכם שהרמב"ם מבאר בפ"ה מה' דעות שכולה מבוססת על עדינות נפש וכולה חיוב גמור לת"ח. תקצר היריעה כאן להביא את כל הפרק בלשונו, ויהיה זה הצעד הראשון בהתלמדנו בהנהגה של כבוד, ללמוד הפרק ההוא בעיון ולהתרגל בקיום הלכותיו אחת לאחת, החל מהקפדה על לבושים נקיים וכלה בהתלמדות באכילה בעדינות. וכל זאת לא כדי למצוא חן בעיני הבריות אלא כדי לכבד את הצלם-אלקים שבנו.

לרבים נראית הנהגה זאת כסלסול מיותר. ירידת הדורות העיבה גם על עדינות הנפש. הגלות בין האומות גם כן הרגילה אותנו בדפוס-חיים גסים. אולם, חיי תורה מחייבים דווקא עדינות נפש, ועלינו להיחלץ מהרגלים גסים – בפרט באכילה – ולהחיות בנו עדינות הנפש שהיא חלקו של הכלל ישראל שאחד מסימניו הוא "ביישנים". אי לזאת, נתלמד בתקופה די ארוכה בהנהגת ת"ח בהדרכת הרמב"ם.

(עלי שור, ח"ב, עמ' רכו)

דרש בר קפרא: רגון לא עלתה בידו אלא רגזנותא.

ולחמותך ולנות ביתך תחלוק כבוד כראוי להם ושלא להכניס שום קפידה בלבך על שום אדם, ואצ"ל שלא להשיב בקפדנות לשום אדם, וע"י מדת סבלנות משיג האדם רצונו יותר ויותר מע"י כל תקיפות שבעולם, ודרך כלל להיות נח לבריות... להקדים שלום ולהשיב בנחת לכל האדם...

(מתוך מכתבו של ר' חיים מוולאזין לנכדו. נדפס בסוף הספר רוח חיים)